

04 EKİM 2021

SERDAR AKSUN ANAOKULU

Rehberlik Servisi

Çocuk Gelişiminde Ödül ve Ceza

İÇİNDEKİLER

2- Çocuk Gelişiminde Ödül-Ceza

Çocuk Gelişiminde Ödül/Ceza

Çocukların gelişim sürecinde birçok istenilen ve istenilmeyen davranış gözlemlenir. Bu tür durumlarda bazen aileler ödül veya cezaya başvurur. Ödül ve cezanın davranış değişiminde olumlu değişimler sağladığı düşünülmektedir. Ödül, çocuğun uygun davranışlarının devamlılığı veya uygunsuz davranışlarını sonlandırması için kullanılırken ceza, uygunsuz davranışları sonlandırmak ya da uygun davranış gerçekleştirilmediği zaman uygulanır.

Kardeşine sıklıkla vuran bir çocuğa “Kardeşine vurmazsan/onunla iyi geçinirsen sana araba alırım.” gibi bir yaklaşımda bulunmak, çocuğun “ödülü kazanmak” (istediği arabayı aldırarak) için kardeşine vurmamasına yol açar. Yani çocuk, kardeşine canı yandığı için vurmaması gerektiğini kavrayamaz.

Ödül çok sık kullanıldığında çocuk ve ebeveyn arasında bir pazarlık başlar:

“Beni parka götürürsen ağlamam.” “Bana bebek alırsan kardeşime bir daha vurmam.” “Bana çikolatalı süt alırsan okula giderim.”

**Ödül-ceza sisteminde,
kullanılan yöntemin
çocuğa verilecek mesajın
önüne geçmemesi
önemlidir.**

Aynı durum ceza için de geçerlidir:

“O oyuncuğı kardeşine vermezsen seni öğretmenine söylerim.”, “Ağlamaya devam edersen seninle konuşmam.” demek, çocuğa vurmak gibi yaklaşımlar, çocuğun, dayaktan korunmak ya da istemediği bir şeye maruz kalmamak için anne/babanın isteklerini yerine getirmesine neden olur. İstediği oyuncuğı elde etmek, dayak yememek vb. için davranışlarını kontrol eden bir çocuk, dışsal motivasyonlardan beslenir.

Çocuğun gelişim sürecinde amaç onun içsel motivasyonunu desteklemek olmalıdır:

- “Bu davranışıyla bana ne anlatmak istiyor?”
- “Bu davranışı neden yapıyor?”

Ebeveynlerin bu soruları sıklıkla kendilerine sormaları gerekmektedir. Ayrıca çocuğun yaptığı davranışın sorumluluğunu üstlenmesi, onun içsel motivasyonunu arttıracaktır.

Annesi, okuldan dönen Y.(7)'ye o gün okulda neler yaptığını ve ardından ödevi olup olmadığını sorar. Y. oyun oynamak ve televizyonda biraz daha çizgifilm izlemek için annesine ödevi olmadığını söyler. Sabah kalktığında ödevini yapmadığı aklına gelir ve ağlamaya başlar. Öğretmen sorduğunda ona ne cevap vereceğini bilemez. Annesi neden ağladığını sorduğunda ödevini yapmadığını söyler.

Senaryo 1: Annesi hızlı bir biçimde Y.'nin ödevini yapar ve onun sakinleşmesini sağlar. Y. yapmadığı ödevinin sorumluluğunu üstlenmez. Benzer durumlarda yine anne/babasından onun sorumluluklarını üstlenmesini bekler. Anne/babası, Y. üzülmesin, kendini kötü hissetmesin diye onun sorumluluklarını üstlenmeye devam ettikçe, Y. ilerde başarısız bir yetişkin olur. Eğitim/iř yaşamında ve sosyal yaşamda bunun sonuçlarıyla baş etmekte zorlanır.

Senaryo 2: Annesi Y. ile sorumlulukları hakkında konuşur. Ödevini yapmadığında bunun sonuçları ile yüzleşmesi gerektiğini ona hatırlatarak sorumluluk almasını sağlar. İlerde benzer durumlar yaşamaması için neler yapabileceğini Y.'ye sorar. Y. üzgün ve endişeli olsa da bu davranışının sonuçlarıyla yüzleşerek bundan sonra ödevlerini unutmamaya özen gösterir.

Kitap Önerisi

